OLGA VIPOTNIK ODGOVARJA NA VPRAŠANJA IZ RAZPRAVE O SAMOPRISPEVKU

Veliki dosežki prvih dveh samoprispevkov so poroštvo za uspeh tretjega

Prvi krog javne razprave v pripravah na referendum za tretji samoprispevek je za nami. Ocenjujoč izražena mnenja lahko z zanesljivostjo trdimo, da se Ljubljančani zelo dobro zavedamo realnosti. Vsakomur je jasno, da lahko v tem trenutku, čeprav gospodarsko silno zahtevnem, zgradimo potrebne objekte družbenega standarda le s solidarnostnim združevanjem sredstev vseh nas. Ni nam potrebno kaj dosti obračati številk v družbenem planu mesta ali posamezne občine, da bi spoznali kruto resnico: če načrtovanih objektov ne bomo zgradili v tem srednjeročnem obdobju s samoprispevkom, tedaj se bomo na področju družbenega standarda do leta 1985 vrnili na raven leta 1971. Kaj pa to pomeni daljnoročno v razvoju mesta, brškone ni potrebno ilustrirati z drastičnimi primeri.

Vse te resnice pa nas istočasno ne obvezujejo, da v razpravah ne bi izrazili pomislekov o smotrnosti tega ali onega objekta, da ne bi sprožili vrsto pobud za lažje doseganje zaželenega. Mnogi kritični pogledi na trošenje sredstev dosedanjih dveh samoprispevkov so, priznajmo ali ne, plod našega nezaupanja v sicršnjo ne vselej namensko porabo denarja, združenega s prispevnimi stopnjami od osebnih dohodkov za dejavnosti samoupravnih interesnih skupnosti in ne zavoljo prepričanja, da je temu tako tudi v skladu samoprispevka. Prav je, da imamo pregled nad odtokom denarja, seveda našega, vseskozi pred očmi.

Iz številnih razprav v občini Center smo izluščili vprašanja, ki smo jih nato v imenu razpravljalcev zastavili Olgi Vipotnik, podpredsednici mestne konference SZDL in predsednici skupščine drugega samoprispevka.

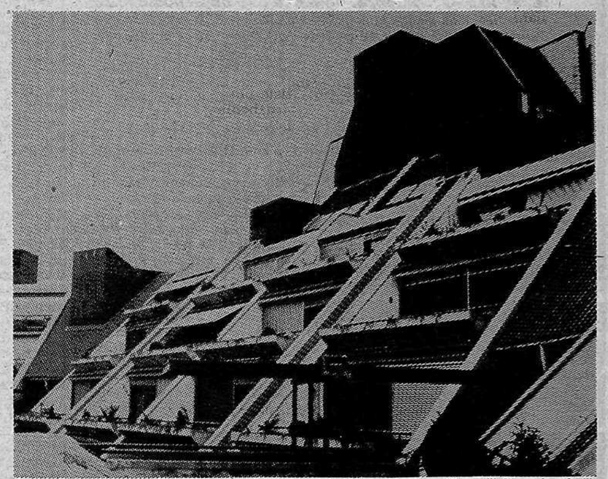

S prvim in drugim samoprispevkom smo načrtovali gradnjo 100 objektov; zgradili smo jih 84, medtem ko jih bomo 14 zgradili v kratkem. Za dva objekta pripravljamo dokumentacijo. Vsi objekti drugega samoprispevka bodo zgrajeni prihodnje leto, kar je leto dni pred dogovorjenim rokom. Na sliki: VVZ Ane Ziherl na Resljevi cesti.

● ***DOGOVORI: Mnogi krajani so v dosedanjem delu javne razprave spraševali, kako je s cenzusom. Zakaj sedem in ne osem tisoč (ter seveda manj) za oprostitev prispevka? Kdo bo poleg tega še oproščen plačevanja prispevka?***

Olga Vipotnik. Pri pripravi programa tretjega samoprispevka smo predvideli, da bi bili plačila prispevka oproščeni vsi delavci in upokojenci, katerih mesečni osebni dohodek oziroma pokojnina ne presega sedem tisoč dinarjev.

Prisluhnili pa smo tudi pobudam v javni razpravi, zato je operativni štab za pripravo tretjega samoprispevka na svoji zadnji seji že sprejel predlog za povišanje meje za oprostitev prispevka. Operativni štab je predlagal mestni konferenci SZDL, da bi bil mejni znesek za oprostitev prispevka mesečno osem tisoč dinarjev.

Mimo resnice ne moremo. Življenjski stroški so iz dneva v dan večji. Res je sicer, da smo to dejstvo upoštevali že pri prvem predlogu in res je tudi, da se v času poteka javne razprave življenjski stroški niso povečali za tisoč dinarjev, vendar smo predlagali novo mejno vrednost zato, ker menimo, da rasti življenjskih stroškov še ne bomo mogli povsem obrzdati.

Z določenim cenzusom in merili so lahko prispevka oproščeni še kmetje, obrtniki in drugi, ki so oproščeni tudi plačevanja davkov.

Poleg tega pa ne gre prezreti, poimenujmo ga tako, socialnega cenzusa za oprostitev plačevanja prispevka. Po novem predlogu, ki ga mora potrditi še mestna konferenca SZDL, naj bi bili prispevka oproščeni tudi delovni ljudje in občani, pri katerih dohodek na družinskega člana ne presega štiri tisoč dinarjev na mesec. S tem merilom želimo zagotoviti socialno varnost družin.

● ***DOGOVORI: Ali bomo lahko ugotavljali tudi realno višino osebnih dohodkov, ki jih mesečno prejemajo posamezniki iz kakršnihkoli virov?***

Olga Vipotnik: Sredstva, ki jih posamezniki prejemajo na žiro račune, so tako pod družbenim nadzorom. Res pa imajo nekateri nenadzorovane in neobdavčene prihodke. Če želimo onemogočiti takšno nelegalno zaslužkarstvo, tedaj je veliko odvisno od nas vseh, zlasti od krajevne skupnosti in hišnih svetov, saj brškone vseh nalog ne moremo zvračati na ramena inšpekcijskih služb. S tem ne želimo preprečiti posameznikom, da bi zaslužili več! Želimo le, da bi zaslužili pošteno. Verjetno je pravično, da tisti, ki več zasluži, tudi več prispeva za skupnost.

● ***DOGOVORI: Bodo po lastni želji lahko prispevali sredstva tudi tisti, ki bi bili zaradi cenzusa oproščeni?***

Olga Vipotnik: Odkrito povedano, tega nismo predvideli in zato doslej o tej možnosti tudi nismo razpravljali. Vendar menim, da za tistega, ki bo želel prispevati, ne bo nikakršnih ovir.

Delovne organizacije morajo pripravljati trimesečna poročila o odvajanju sredstev. Zavoljo takšnega načina smo morali sprejeti tudi cenzuse. Vendar menim, da občana, ki je voljan prispevati, četudi je z merili oproščen, nihče ne bo oviral. Brškone bo moral le povedati v svoji delovni organizaciji.

● ***DOGOVORI: Nekateri menijo, da bi morali sredstva za samoprispevek zbirati po progresivni lestvici osebnih dohodkov. Slišati je bilo predloge od 0,5 do 5 odstotkov od osebnih dohodkov...***

Olga Vipotnik: Takšen način zbiranja sredstev ni več solidarnost. Vsi moramo prispevati enak delež od osebnih dohodkov. Pri tem ni več pomembno, če objektov sploh zase ne bomo več potrebovali, jih morda sedaj potrebujemo ali jih bomo še potrebovali.

Takšen sistem s progresivno lestvico uporabljamo v davčni politiki. Zavedati pa se moramo, da so davki družbena restrikcija, samoprispevek pa dobra volja in solidarnost nas vseh.

● ***DOGOVORI: Zakaj ne bi sredstva za samoprispevek zbirali le od tistega dela, ki presega cenzusno mejo?***

Olga Vipotnik: Tudi to je davčni sistem. Poleg tega pa s takšnim načinom ne bi zbrali veliko sredstev. Po drugi strani pa se ob takšnem prispevanju ničemur ne bi odrekali. S samoprispevkom pa se vsakdo le nečemu odpoveduje v prid družbenega standarda. Že v obeh dosedanjih samoprispevkih smo izločali 1,5 odstotka od osebnega dohodka, zato smo takšen delež ohranili tudi v predlogu za tretji samoprispevek. Zavedati se moramo, da s tako združenim denarjem razvijamo družbeni standard, ki ga sicer brškone ne bi mogli, ali vsaj tako hitro ne.

● ***DOGOVORI: Ali na referendumu glasujejo tudi tisti, ki bodo oproščeni prispevka?***

Olga Vipotnik: Na referendumu glasujejo vsi, ki imajo volilno pravico. Mar se za samoprispevek ne odločamo vsi? Nenaposled bi bilo nepošteno, če, denimo, študentje, ki prav tako ne plačujejo za samoprispevek, ne bi smeli na glasovanje. Čez leto, dve in v vsem času poteka samoprispevka se bo zaposlilo mnogo danes študirajoče mladine. Tudi oni so torej upravičeni glasovati. Volilno pravico pa predpisuje tudi ustava.

● ***DOGOVORI: Ob velikih stroških smo zgradili Cankarjev dom. V programu samoprispevka načrtujemo gradnjo Lutkovnega gledališča. Zakaj?***

Olga Vipotnik: Ta vprašanja o razmerju Cankarjevega doma in Lutkovnega gledališča ne postavljajo občani, marveč tisti, ki so podpisali samoupravni sporazum za združevanje sredstev za gradnjo Cankarjevega doma.

Že pri projektiranju Cankarjevega doma smo jasno rekli, da so vsi prostori namenjeni zgolj gostovanjem in da v osrednji kulturni ustanovi, ki je zrasla iz združenih sredstev slovenskega združenega dela, ne bo imela domicila nobena kulturna skupina. Objekt je tako zgrajen tudi po funkcionalni strani.

Kar pa se tiče Lutkovnega gledališča lahko pripomnim, da bi bil ta kolektiv nedvomno sila zadovoljen, če bi ga sprejeli pod streho Cankarjevega doma. Vendar imajo lutkarji tam lahko le predstave, ne morejo pa imeti vaj, delavnice, skladišča...

Lutkovno gledališče na Levstikovem trgu je zaprto. Lutkarji so dobili odpoved za skladiščne prostore v Cukrarni. Gledališče, ki je znano po vsem svetu, je ostalo brez strehe nad glavo. Takšnih pogojev si ti zagnani delaci brškone niso zaslužili. Verjetno je naša družbena dolžnost, da jim zagotovimo pogoje za normalno delo.

Doslej smo že naredili načrte za adaptacijo prostorov Mestnega doma, kjer je bilo že doslej Lutkovno gledališče. Mimo predvidenih sredstev iz samoprispevka, bo 30 milijonov dinarjev prispevala tudi republiška kulturna skupnost.

● ***DOGOVORI: Ali ne bi, vsaj po mnenju nekaterih, Lutkovno gledališče izločili iz programa tretjega samoprispevka?***

Olga Vipotnik: Zagotovo lahko trdim, da tako razmišljajo le posamezniki! Ne gre za to, da bi sedaj preglasili občane, vendar po izkušnjah vem, da so se vsi, ki smo jim problematiko Lutkovnega gledališča pojasnili, ogreli za to, da bodo prispevali sredstva tudi za to.

Ali je prav, da pozimi vadijo lutkarji v hladnih dvoranah v plaščih? Je prav, da jim nekje mastno zaračunavajo dvoranice za vadbo in predstavo? Ali lahko sedaj, ko so dosegli svetovno slavo, doma pa jih odrivamo kot nebodijihtreba, dovolimo, da bo to nadvse pomembno gledališče stagniralo ali celo propadlo? Letno si predstave Lutkovnega gledališča ogleda od 80 do 100 tisoč otrok. Stik otrok z lutkami pa je ponavadi njihov prvi stik s kulturo. Kako zelo je kultura v razvoju otroka pomembna, verjetno ni potrebno razlagati.

Lahko zatrdim, da je projekt za adaptacijo izdelan strokovno in preudarno ter da so strokovnjaki poroki, da do nepotrebnega trošenja sredstev tudi tu ne bo prišlo!

● ***DOGOVORI: Porodnišnica je republiška zdravstvena ustanova. Zakaj jo zatorej gradimo s sredstvi samoprispevka?***

Olga Vipotnik: K temu bi pripomnila le, da gradimo izključno le mestno porodnišnico! Osemdeset odstotkov vseh otrok, ki se rodi v porodnišnici, je z ljubljanskega območja. Hkrati pa dvajset odstotkov Ljubljančank hodi rojevat v druge kraje, ker se boje roditi v Ljubljani. Stanje, kakršno je v porodnišnici danes, nam ne zagotavlja, da se bodo tudi v prihodnje, navzlic medicinski znanosti, ki pa ni vselej tudi nadsposobna, rojevali zdravi otroci ter da bodo matere po porodih zdrave. Ob takšnih pogojih lahko pride do hudih obolenj in okvar, ki jih bodo otroci in matere čutili nato skozi vse življenje. Seveda bo h gradnji novega trakta mestne porodnišnice priskočila s sredstvi tudi zdravstvena skupnost.

● ***DOGOVORI: Je dom na Rakitni res potrebno graditi s sredstvi samoprispevka? Kdo je odgovoren, da so šla mnoga sredstva, ki smo jih vložili v adaptacije, v nič?***

Olga Vipotnik: S povsem mirno vestjo lahko zatrdim, da brezvestnega trošenja denarja pri krpanjih doma na Rakitni ni bilo. Zato tudi nihče ne more prevzeti nase deleža krivde, da dom danes propada.

Porečete, da dom vseeno propada. Res je! Doslej smo si bili vseskozi neenotni pri opredelitvi namembnosti doma. Prepuščali smo objekt občini Vič-Rudnik, ki je ob pomanjkanju sredstev ravnala kakor je vedela in znala. Pri vseh delih pa smo vedno zbrali premalo sredstev, tako da smo lahko stvari le krpali, nikoli pa nismo mogli ničesar pošteno narediti. Zato bi bilo ob teh dejstvih povsem nerazumno sedaj loviti tiste, ki so za to odgovorni.

Sedaj vemo, da želimo imeti na Rakitni mladinsko okrevališče. Mar bomo dopustili, da nam bo tudi to, kakor tisto na Ljubelju pred leti, propadlo?

Zdravniki v ljubljanskih vrtcih in osnovnih šolah so pri pregledih zaznali ogromno obolelih otrok. Zlasti na dihalih. Želimo postaviti na noge Rakitno, kjer so klimatski pogoji za zdravljenje dihal odlični. V zdravilišču bo skupina strokovnjakov, ki bodo zdravili bolezni otrok. S tem bomo razbremenili starše.

● ***DOGOVORI: Veliko vprašanj v javni razpravi se je porajalo ob dvomih gospodarno porabljenih sredstev prvih dveh samoprispevkov. Poleg tega pa občani tudi sprašujejo, če bo za gradnjo potrebno najemati bančna posojila?***

Olga Vipotnik: Objektov iz tretjega samoprispevka ne bomo gradili s posojili, marveč le s poroštvi. To bo potrebno le zategadelj, ker bomo morali počakati na zadosten dotok sredstev.

Objekte drugega samoprispevka smo gradili tudi s posojili, vendar pa bi lahko trdila, glede smotrnosti porabljenih sredstev, ravno nasprotno. Vseskozi smo »lovili« inflacijo in skrbno »obračali« vsak dinar. Vestno smo zaračunavali kazni gradbincem, ki del niso končali v roku. Z vestnim nadzorstvom smo preprečevali napake. Objekte smo pričeli graditi šele tedaj, ko je bilo vse pripravljeno. Tako nismo doslej začeli le z gradnjo dveh objektov drugega samoprispevka.

V Šiški se je zataknilo s celotnim načrtom soseske, na Viču pa s pridobivanjem zemljišča za vrtec v Trnovem. Menim, da so rezultati drugega samoprispevka najboljša izkaznica za tretji samoprispevek.

● ***DOGOVORI: Ali so snovalci programa uskladili dotok tistih sredstev, ki jih bodo prispevale SIS?***

Olga Vipotnik: Vse se usklajuje. Marsikaj je že opredeljeno znotraj SIS. Pri zdravstvenih domovih se že dogovarjamo za zmanjševanje posameznih prostorov in uradov, kajti z zvišanjem cenzusa s sedem na osem tisoč kot oprostitev plačevanja prispevka bo tudi dotok sredstev nekoliko manjši, zato je potrebno ponovno pregledati, kaj posamezen objekt ne potrebuje tako zelo nujno.

Za vseh načrtovanih 34 objektov velja, da jih bomo racjonalizirali do potankosti. Vse to pa lahko opravimo le z dogovarjanjem in usklajevanjem s SIS. Mimo tega je prišlo do usklajevanja že pri samem programu tretjega samoprispevka, ko smo spoštovali le tiste potrebe, ki so načrtovane tudi v družbenih planih. Niti en objekt ni tak, ki ga v družbenem planu ne bi načrtovali.

● ***DOGOVORI: Ali bo zaradi delovanja novih objektov potrebno zvišati tudi nekatere prispevne stopnje za SIS?***

Olga Vipotnik: Če se odpovemo samoprispevku, tedaj bo brškone res potrebno zvišati prispevne stopnje za SIS, če želimo zadovoljiti potrebam otroškega, zdravstvenega in starostnega varstva, če želimo nove osnovne šole, če... Potreb je veliko. Zavoljo s samoprispevkom zgrajenih sredstev pa višje prispevne stopnje ne bodo potrebne. Ostanejo takšne, kot so, saj smo tako načrtovali tudi z družbenimi plani. Hkrati pa moramo tudi opozoriti, da je nadzor nad sredstvi, zbranimi s solidarnostnim združevanjem, večji kakor pa nad denarjem v SIS.

● ***DOGOVORI: Nekateri menijo, da domovi za ostarele nimajo zadostnih zmogljivosti. Tudi v programu tretjega samoprispevka ne načrtujemo gradnje novih domov.***

Olga Vipotnik: S prvima dvema samoprispevkoma smo zgradili domove in menim, da so zmogljivosti kar zadostne, zato tudi v tem samoprispevku ne načrtujemo novih zmogljivosti.

Hkrati pa si domovi utirajo novo pot. Povezujejo se vse bolj s krajevno skupnostjo. Ni pa nam doslej še uspelo zadovoljivo rešiti vprašanja amortizacije. Poiskati moramo rešitve, ki ne bodo bremenile uporabnike prek najemnin. Še zlasti moramo najti rešitev za socialno ogrožene. Minulo delo teh generacij ne leži samo v samoprispevku! Seveda z zgrajenimi objekti še nismo zadovoljili vsem potrebam. To nam bržčas tudi nikoli ne bo povsem uspelo, zato bi morali še bolj razviti oblike pomoči starejšim na domu. To pa je naloga krajevnih skupnosti, Rdečega križa in drugih humanitarnih organizacij.

● ***DOGOVORI: Vselej najdemo sredstva za organizacijo športnih tekmovanj – celo za olimpijske igre – za posvetovanja in kongrese, za gradnjo vrtcev, šol, zdravstvenih domov pa ga moramo zbirati s samoprispevkom!***

Olga Vipotnik: Tudi sama si ničkolikokrat zastavljam to vprašanje. Moramo se odpirati svetu. Obiskovalci vidijo naše življenje in odhajajo iz naše domovine z vtisi. To je vse dobrodošlo. Ni pa dobro, če je vsega tega preveč ali celo prek razumnih meja. Nemalokdaj smo v velikem razkoraku z možnostmi. Je že tako, da imajo nekateri, ki izsiljujejo takšno prireditev, »vplivne strice« in da smo mi, deficitarni z objekti, ki jih nujno potrebujemo, premalo glasni. Glede vseh mogočih prireditev se nam obetajo lepši časi s sprejemom meril za kandidature na zvezni ravni, kjer bodo morale biti tudi vse prireditve v družbenih planih občin, republik ali federacije.

● ***DOGOVORI: Zvezni in republiški izvršni svet sta priporočila, da naj občine ne bi razpisovale samoprispevkov. Mi pa ga. Zakaj ne uskladimo teh stališč?***

Olga Vipotnik: Tako prenešeno stališče je napačno. Tako ZIS kakor tudi slovenski izvršni svet sta priporočila, naj se ne razpisuje samoprispevkov za objekte, ki jih občine niso načrtovale niti v svojem družbenem planu. Načrtovani samoprispevek v Ljubljani pa v ničemer ne bo okrnil prizadevanj za stabilizacijo, saj so ravno objekti drugega samoprispevka lep dokaz racionalne porabe sredstev. Ne gre tudi prezreti, da je predsedstvo SRS pred dnevi podprlo prizadevanje Ljubljane, da s samoprispevkom reši svoje najbolj žgoče težave.

● ***DOGOVORI: Zakaj še niso zgrajeni vsi objekti drugega samoprispevka in kdo je za to odgovoren?***

Olga Vipotnik: Vsi, razen dveh objektov, so zgrajeni ali pa so v gradnji. Zakaj dveh še nismo pričeli graditi, sem že omenila. Vse objekte bomo zgradili do konca leta 1982. Po načrtu bi jih morali do konca leta 1983. To pomeni, da smo celo leto pred planom. Ravno zavoljo neprestanih podražitev smo želeli pohiteti z gradnjo in uspeli smo. Kdo je za to odgovoren? Mislim, da bi bilo zelo lepo, če bi se vsi vedli vedno tako zelo odgovorno, kot se je sklad samoprispevka.

● ***DOGOVORI: Ali smo s programom tretjega samoprispevka zajeli res vse tiste objekte, ki jih nujno potrebujemo?***

Olga Vipotnik: Še veliko je tistih, ki jih nismo uspeli zajeti. To je spisek nujno potrebnih objektov in je plod treznega premisleka vseh občin. Pri usklajevanju smo program oklestili vsega tistega, čemur se lahko odpovemo.

● ***DOGOVORI: Nekatere objekte smo zgradili tudi malomarno...***

Olga Vipotnik: Prisotna je bila tudi slaba gradnja. Toda nadzor je pri objektih samoprispevka večji kakor pri katerihkoli drugih naložbah! Vse napake morajo izvajalci odpraviti na svoje stroške. Izvajalci se prijavljajo na razpis. Zaradi nekakovostno opravljenih del v preteklosti je posebna komisija doslej izločila že štiri izvajalske organizacije. Mimo tega so v gradbenih odborih posameznih objektov tudi občani, tako da je presoja kakovosti tudi v njihovih rokah in ne le v rokah strokovnjakov.

● ***DOGOVORI: Govori se tudi, da s sredstvi samoprispevka gradimo večje objekte, kakor pa smo se odločili tedaj, ko smo potrdili program?***

Olga Vipotnik: Manjše spremembe se dovolijo na željo krajanov pri posameznih objektih, vendar se iz sredstev samoprispevka gradi le tisto, kar smo se pri potrjevanju programov dogovorili.

Zapisal: IZTOK LIPOVŠEK

S samoprispevkom glasujemo za srečno otroštvo naših otrok

Popravek in pojasnilo

V zadnji številki Dogovorov smo predstavili objekte, zgrajene s sredstvi prvega in drugega samoprispevka v občini Ljubljana Center. Pri sliki, ki prikazuje VVZ Ajdovščina – nove igralnice, pojasnjujemo: klub prizadevanjem krajevne skupnosti Ajdovščina, skupščine občine Ljubljana Center in Urbanističnega zavoda Ljubljana, na območju krajevne skupnosti Ajdovščina ni bilo mogoče pridobiti ustrezne lokacije za načrtovano investicijo. Po doseženih dogovorih smo dve igralnici za otroke iz KS Ajdovščina zgradili v VVZ Ane Ziherl, v prostoru, ki je bil predviden za večnamenski prostor. V teh dveh igralnicah je vključenih 42 otrok iz krajevne skupnosti Ajdovščina.